

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Captivitate Babylonica Ecclesiae. præludium Martini Lutheri

Luther, Martin

Vuittembergæ, [1520]

VD16 L 4190

De Sacramento Baptismi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-33353

Missæ, id est, declaratōes promissionis diuinæ huius testamēti, hoc enim esset fidē docere, & uere Ecclesiā edificare. At, qui nūc Missam exponant, in allegoriis humanarū ceremoniarū ludū & illudunt.

Igitur, sicut impius potest baptizare, id est, uerbū promissionis & signum aquæ super baptisandum ferre, ita potest & promissionē huius sacramēti proferre & ministrare uescētibus, & simul ipse uesci, sicut Iudas traditor in cœna domini, manet tamen semper idem sacramentū & testamētū, quod in credente operatur suum opus, in incredulo operatur alienū opus. Verum, in offerendo lōge aliud agitur. Cū enim nō Missa, sed orationes offeratur deo, clarū est, oblationes impii sacerdotis nihil ualere. Sed (ut idē Grego. ait) cū is, q̄ indignus est ad deprecandū mittitur, animus iudicis ad deterius prouocatur. Nō ergo sunt cōfundenda illa duo, Missa & oratio, sacramentū & opus, testamētū & sacrificiū, quia alterū uenit a deo ad nos per ministriū sacerdotis, & exigit fidē. Alterū procedit a fidē nostra ad deū per sacerdotem, & exigit exauditionem. Illud descendit, hoc ascendit. ideo, illud nō requirit necessario dignū & piū ministrū, hoc uero requirit, quia deus peccatores nō exaudit, q̄ nouit per malos benefacere, sed nullius mali acceptat opus, sicut monstrauit in Cayn, & Prouer. xv. dicitur, Victimæ impiorū abominabiles domino. Roma. xiiii. Omne, quod non est ex fide, peccatum est.

Vt autem finem huius primæ partis faciamus, reliqua producturi, ubi impugnator insurrexerit, Concludimus ex omnibus his, quibus nam Missa sit parata, & qui digne cōmunicent. Nempe, soli ii, qui tristes, afflictas, perturbatas, confusas & erroneas habent conscientias. Nam, uerbum diuinæ promissionis huius sacramenti, cū exhibeat peccatorum remissionem, secure accedit, quicumq; peccatorū suorū uexatur, siue mortu, siue titillatiōe. Est enim testamētū hoc Christi, medicina unica, præteritorū, præsentū, & futurorū peccatorū. modo indubitata fide ei adhaeris, & credideris tibi gratuito dari id, quod uerba testamēti sonāt. Quod si nō credideris, nusquā, nūquā, nullis operibus, nullis studiis, cōscientiā poteris pacare. Fides enim sola est pax cōscientiæ, infidelitas autē sola, turbatio cōscientiæ.

DE SACRAMENTO BAPTISMI.

☩ Benedictus deus & pater domini nostri Iesu Christi, qui secundum diuinitas misericordiæ suæ saltem hoc unicum sacramentū

E ii.

seruauit in Ecclesia sua, illibatum & incontaminatum a constitutionibus hominum, liberumque fecit omnibus gentibus, omniumque hominum ordinibus. nec passus est, & ipsum teterrimis quaestibus & impiissimis superstitionum portentis opprimi, eo scilicet consilio usus, quod paruulos, qui auaritia & superstitionis capaces non sunt, eo uoluit initiari, & simplicissima fide uerbi sui sanctificari, quibus & potissimum hodie prodest baptismus. Nam, si adultis & maioribus donandum esset hoc sacramentum, non uideretur potuisse, & eius perseverari uirtus & gloria, praeter tyrannide Auaritia & superstitionis, quae omnia diuina nobis supplantauit. Inuenisset sine dubio & hic, prudentia carnis suas preparationes & dignitates, deinde seruaciones, restrictiones, & si qua sunt similia rhetia pecuniarum, quibus aqua non uilior, quam nunc membranae, uenderetur.

Verum, ubi uirtutem Baptismi in paruulis non potuit Satan extinguere, preualuit tamen, ut in omnibus adultis extingueret, ut iam fere nemo sit, qui sese baptisatum recordetur, nedum gloriatur, tot repertis aliis uicis remittendorum peccatorum, & in caelum ueniendi. prebuit his opinionibus occasionem, uerbum illud periculosum diui Hieronymi, siue male positum, siue male intellectum, quo poenitentiam appellat secundam post naufragium tabulam, quasi baptismus non sit poenitentia. Hinc enim, ubi in peccatum lapsi fuerint, de prima tabula seu naue desperantes uelut amissa, secundae tantum incipiunt niti & fidere tabulae, id est, poenitentiae. Hinc nata sunt, uotorum, religionum, operum, satisfactionum, peregrinationum, indulgentiarum, sectarum infinita illa onera, & de iis, matia illa librorum, quaestionum, opinionum, traditionum humanarum, quas totus mundus iam non capit, ut incomparabiliter peius habet Ecclesiam dei ea tyrannis, quam unquam habuit synagoga aut ullam nationem sub caelo.

At pontificum erat, haec omnia tollere, & Christianos omnia cura ad sinceritatem baptismi reuocare, quo intelligeret, quid essent, & quid facere Christianos oporteat. Verum, unum est hodie eorum officium, populos quam longissime abducere a baptismo, & diluio tyrannidis suae omnes immergere, & facere, ut populus Christi (sicut Propheta ait) obliuiscatur eius imperpetuum. O infelices omnes, qui hodie Pontificum nomine censentur, qui non modo nihil sciunt

nec faciunt, quod Pōtīfices decet, sed ignorant quoq; quid scire & facere eos oporteat. Et implent illud Esa. lvi. Speculatores eius cæci omnes, nescierunt uniuersi, ipsi pastores ignorauerūt intelligentiā, oēs declinauerunt in uia suam, unusquisq; ad auaritiā suam.

¶ Primum itaq; in Baptismo obseruāda est, diuina promissio, quæ dicit, Qui crediderit & baptisatus fuerit, saluus erit, Quæ promissio præferenda est incomparabiliter uniuersis pompis, operū, uotorum, religionum, & quicquid humanitus est introductum. Nam, in hac pendet uniuersa salus nostra, sic autem est obseruanda, ut fidem exerceamus in ea, prorsus non dubitantes, nos esse saluos, postquā sumus baptisati. Nam, nisi hæc assit aut pareatur fides, nihil prodest baptismus, immo obest, non solum tum, cum suscipitur, sed toto post tempore uitæ. incredulitas enim eiusmodi, mendacem arguit promissionem diuinā, quod est summum omnium peccatorum. Hoc exercitinm fidei, si apprehenderimus, statim intelligemus, quam arduum sit credere promissioni huic diuinæ. Humana enim imbecillitas, peccatorum suorū sibi consciā, difficillime omnium credit se esse saluam aut saluandam, & tamē nisi id credat, saluari non poterit, quia non credit ueritati diuinæ promittenti salutem.

Hæc erat prædicatio sedulo inculcanda populo, assidue recitanda ista promissio, semper repetendus baptismus iugiter excitanda, fouendaq; fides. Sicut enim semel super nos lata diuina hac promissione, usq; ad mortē ueritas eius perseverat, ita fides in eandē, nunquā debet intermitteri, sed usq; ad mortem ali & roborari, perpetua memoria promissionis eiusdē in baptismo nobis factæ. Quare, dum a peccatis resurgimus siue pœnitemus, nō facimus aliud, quā quod ad baptismi uirtutem & fidē unde cecideramus, reuertimur, & ad promissionem tunc factam redimus, quam per peccatum deserueramus. Semper enim manet ueritas promissionis semel factæ, nos extenta manu susceptura reuersos. Atq; id, ni fallor, uolunt, q̄ obscure dicunt, Baptismū esse primum & fundamentum omnium sacramentorum, sine quo nullum queat aliorum obtineri.

Proinde, non parum profuerit, si pœnitens, primo omniū baptismi sui memoriā apprehendat, & promissionis diuinæ quā deseruit, cum fiducia recordatus, eandem confiteatur domino, gau-

dens se tantum adhuc in presidio habere salutis, quod baptisatus sit, de
testansque suam impiam ingratitude, quod a fide & ueritate eiusdem de
fecerit. Mire enim cor eius confortabitur, & ad spem misericordie
animabitur, si consideret, diuinam promissionem sibi factam, quam im-
possibile est mentiri, adhuc integram & non mutatam, nec mutabi-
lem ullis peccatis esse, sicut Paulus dicit. ii. Timot. ii. si non credimus
ille fidelis permanet, seipsum negare non potest. Hec inquam ueritas
dei, eum seruabit, ita ut si cetera omnia ruant, haec tamen eum cre-
dita non derelinquet. Habet enim per hanc, quod insultanti aduer-
sario opponat, habet, quod turbantibus peccatis conscientia obui-
ciat, habet, quod horrore mortis & iudicii respondeat. Habet denique,
quod uniuersis tentationibus solatium sit. Nempe, hanc unam ue-
ritatem, dicens, Deus est uerax in promissionibus suis, cuius signum
in baptismo suscepi, Si deus pro me, quis contra me?

Si enim filii Israel ad poenitentiam reuersuri, primo omnium,
exitum de Aegypto memorabant, & hac memoria ad deum, qui
eduxerat eos, reuertebantur, quae memoria & hoc ipsum presidium
eis toties a Mose inculcatur, & a Dauid repetitur, quanto magis nos
nostrum de Aegypto nostrum exitum debemus memorare, & eius
memoria redire ad eum, qui nos eduxit, per lauacrum regeneratio-
nis nouae, cuius memoria in hoc ipsum nobis commendata est. Id
quod omnium comodissime fieri in sacramento panis & uini po-
test. Sic enim olim tria ista sacramenta, poenitentia, baptismus, pa-
nis, simul eodem officio frequentabantur, & alterum alterum iura-
bat. Ita legitur de quadam sancta uirgine, quae quoties tentabatur,
non nisi baptismo suo repugnabat, dicens breuissime, Christiana
sum, Intellexit enim hostis statim uirtutem baptismi & fidei, quae
in ueritate dei promittentis pendeat, & fugit ab ea.

Ita uides, quam diues sit homo Christianus siue baptisatus, qui
etiam uolens non potest perdere salutem suam quantiscumque pecca-
tis, nisi nolit credere. Nulla enim peccata eum possunt damnare,
nisi sola incredulitas. cetera omnia, si redeat uel stet fides in pro-
missionem diuinam, baptisato factam, in momento absorbentur
per eandem fidem, immo ueritatem dei, quia seipsum negare non
potest, si tu eum confessus fueris, & promittenti fideliter adhaerens.
Contritio autem & peccatorum confessio, deinde & satisfactio, &

omnia illa hominū excogitata studia, subito te deferent, & infœ-
liciosem reddent, si oblitus ueritatis huius diuinæ, in ipsis tete disten-
deris. Vanitas enim uanitatum & afflictio spiritus est, quicquid ex-
tra fidem ueritatis dei laboratur.

Simul uides, quā periculofum immo falsum sit, opinari, pœni-
tentiam esse secundam tabulam post naufragium, & quā pernitio-
sus sit error, putare, per peccatum excidisse uim baptismi, & nauem
hanc esse illam. Manet illa una, solida, & inuicta nauis, nec unquā
dissoluitur in ulla tabulas, in qua omnes uehantur, qui ad portū
salutis uehantur, quæ est ueritas dei in sacramentis promittens. Hoc
sane fit, ut multi e nauē temere in mare profiliant & pereant, hi sunt
qui deferta promissionis fide, in peccatum sese precipitant. Verum,
nauis ipsa permanet & transit integra cursu suo, quod si qua gratia
ad nauem reuerti potest, nulla tabula, sed solida ipsa nauē feretur ad
uitā. hic est, qui ad promissionē dei stabilem & manentē per fidē re-
uertitur. Vnde Petrus. i. Pet. i. arguit eos qui peccāt, quod obliuionē
accipiant, purgationis ueterū delictorū suorū, sine dubio, ingratitu-
dinem accepti baptismi, & impietatem infidelitatis eorum taxans.

Quid ergo prodest, de baptismo tam multa scribere, & hanc fidē
promissionis nō docere? omnia sacramenta ad fidem alendā sunt
instituta, & hanc ipsam adeo non tangunt, ut etiam asserant impij
homines, non debere hominem esse certum de remissione pecca-
torum, seu gratia sacramentorum, qua impietate orbem totum
dementant, & sacramentum baptismi, in quo stat prima gloria cō-
scientiæ nostræ, funditus extinguunt nedum captiuant, interim
insanientes in miseris animas, suis contritionibus, anxiiis confessio-
nibus, circumstantiis, satisfactionibus, operibus, & id genus infini-
tis nugis. Esto ergo prudens lector, immo contemptor Magistri sen-
tentiarum libro quarto, cum omnibus suis scribentibus, qui tantū
de materia & forma sacramentorum scribūt, dum optime scribūt.
id est, mortuam & occidentem literam sacramentorū tractant. Cæ-
terum, spiritum, uitam & usum, id est, promissionis diuinæ uerita-
tem & nostram fidem, prorsus intactas relinquunt.

Vide itaq, ne te fallant operum pompæ, & humanarum tradi-
tionum fallaciæ, ut ueritati diuinæ & fidei tuæ non facias iniu-
riam. A fide sacramentorū tibi incipiendum est, sine ullis operibus,

si saluus fieri uoles, fidem autem ipsa sequentur opera, tantū ne uilem habeas fidem, quæ opus est omnium operum excellentissimū & arduissimam, quo solo, etiam si cæteris omnibus carere cogere-
ris, setuaberis. Est enim opus dei, non hominis, sicut Paulus docet. Cætera, nobiscum & per nos operatur, hoc unicum in nobis, & sine nobis operatur.

Ex his perspicue discernere possumus, quid inter ministrum hominem, & autorem deum intersit, in baptizando. Homo enim baptizat & non baptizat, Baptizat, quia perficit opus, dum mergit baptizandum: Non baptizat, quia non fungitur in eo opere, sua auctoritate, sed uice dei. Vnde oportet nos baptismū de manu hominis non aliter suscipere, quā si ipse Christus, immo ipse deus, nos suis propriis manibus baptisaret. Non enim hominis est, sed Christi & dei baptismus quē recipim⁹, per manū hominis. Sicut quælibet alia creatura, qua utimur per manū alterius, nō est nisi dei. Caue ergo sic discernas baptismum, ut externū homini, internū deo tribuas, utrumq; soli deo tribue, nec conferentis personā aliam, quā instrumentum uicarium dei accipe, per quod dominus in celo sedens, te in aquam suis manibus propriis mergit. & remissionem peccatorū promittit in terris, uoce hominis tibi loquens per os ministri sui.

Hoc & ipsa uerba tibi dicunt, cum dicit, Ego baptizo te in nomine patris & filii & spiritus sancti Amen. Non dicit, Ego baptizo te in nomine meo, quasi dicat, id quod facio, nō mea auctoritate, sed uice & nomine dei facio, ut non aliter habeas, quā si ipse dominus uisibiliter fecisset. autor & minister diuersi sunt, sed opus idē utriusq; immo solius auctoris, per ministeriū meum. Sic enim ego arbitror, In nomine, referre personam auctoris, ut non tantum sit, nomen domini præterdere & inuocare in opere, sed ipsum opus tanquam alienum, alterius nomine & uice implere. Quo tropo, Matt. xxiii. Christus dicit, Multi uenient in nomine meo, Et Ro. i. per quē accipimus gratiam & Apostolatam ad obediendum fidei in omnibus gentibus pro nomine eius.

Hanc sententiam ego libentissime sequor, quod sit plenissimum solacii & efficax fidei adiutorium, nosse se esse baptizatum, non ab homine, sed ab ipsa trinitate per hominem, qui nomine eius remittat apud nos. Quo cessat illa ociosa contentio, qua de forma bap-

tiſmi (quã appellant ipſa uerba) litigant. Græcis dicentibus, Baptiſetur ſeruus Chriſti. Latinis, Ego baptiſo. Item, alii rigidiffime nungantes, damnant ſic dici, Ego baptiſo te in nomine Jeſu Chriſti, quo ritu certum eſt Apoſtolos baptiſaſſe, ut in actis. Apoſtolicis legimus, uoluntq; nullam aliã deinceps ualere quã iſtam. Ego baptiſo te in nomine patris & filii & ſpiritus ſancti Amen. Sed fruſtra cõtendunt, nihil enim probant, ſua ſomnia duntaxat aſſerunt. Quocunq; modo tradatur baptiſmus, modo non in nomine hominis, ſed in nomine domini tradatur, uere ſaluum facit, immo non dubitem, ſi quis in nomine domini ſuſcipiat, etiam ſi impius miniſter non det in nomine domini, uere baptiſatũ eſſe in nomine domini. Nõ enim in cõferentis tantũ, quantũ in ſuſcipiẽtis fide uel uſu, ſita eſt uirtus baptiſmi. Sicut legitur exemplum de quodam Mimo, per iocam baptiſato. Iſtas & ſimiles diſputationum & quæſtionum anguſtias, fecerũt nobis ii, qui fidei nihil, operibus autem ritibusq; omnia tribuerant, cum ſoli fidei omnia & nihil ritibus debeamus, quæ nos facit liberos ſpiritu, ab omnibus iſtis ſerupulis & opinionibus.

¶ Alterum, quod ad baptiſmum pertinet, eſt ſignum ſeu ſacramentum, quod eſt, ipſa merſio in aquam, unde & nomen habet. Nam baptiſo græce, mergo latine, & baptiſma merſio eſt. Dictum eſt enim, iuxta promiſſiones diuinas dari & ſigna, quæ id figurent, quod uerba ſignificant, ſeu ut recentiores dicunt, ſacramentum efficaciter ſignificat, quod quale ſit uidebimus. Arbitrati ſunt quam plurimi, eſſe aliquam uirtutem occultam ſpiritualem, in uerbo & aqua quæ operetur in anima recipientis gratiam dei. His alii contradicentes ſtatuunt, nihil eſſe uirtutis in ſacramentis, ſed gratiam a ſolo deo dari, qui aſſiſtit ex pacto ſacramentis a ſe inſtitutis. Omnes tamen in hoc concedunt, ſacramenta eſſe efficaciam ſigna gratiæ, ad quod hoc unico mouentur argumento. Non uideri alioqui qua ratione, nouæ legis ſacramenta præſtarent uetuiſtis, ſi ſolum ſignificarent. Et hinc impulſi ſunt tantum tribuere ſacramentis nouæ legis, ut prodeſſe ea ſtatuarent, etiam iis, qui in peccatis mortalibus ſunt, nec requiri fidem aut gratiam, ſed ſufficere, non poſuiſſe obicem, hoc eſt, actuale propoſitum, denuo peccandi.

Hæc autem, quia ſunt impia & infidelia, contra fidem & naturã ſacramentorũ pugnantia, diligenter ſunt cauenda & fugienda. Ex

F

ror enim est, sacramenta nouæ legis differri a sacramentis ueteris legis, penes efficaciam significationis, utraq; æqualiter significabant. Idem enim deus, qui nos nunc per baptismū & panem saluat, saluauit Abel per sacrificiū. Noe per arcum, Abraham per circumcissionem, & alios omnes, per sua signa. Nihil itaq; differt sacramentum ueteris & nouæ legis, quo ad significationem, modo ueterem legem appelles, quicquid in patriarchis & aliis patribus tempore legis operatus est deus. Nā ea signa, quæ in patriarchis & patribus facta sunt, longe sunt discernenda, a figuris legalibus, quas Moses in lege sua instituit, quales sunt, ritus sacerdotales, in uestibus, uasis, cibis, domibus & similibus, ab his enim nō modo longissime differunt nouæ legis sacramenta, sed & ipsa signa, quæ pro tempore, deus patribus dedit, in lege uiuentibus, quale fuit Gedeonis in uellere, Manue in sacrificio, quale & Isaias obtulit Achas, Isa. vii. in iis enim simul promittebatur aliquid, quo fides in deum exigebatur.

In hoc ergo differunt legales figuræ, a signis nouis & uetustis, quæ legales figuræ, non habent annexum uerbū promissionis, quod fidem exigat, unde non sunt signa iustificationis, quia non sunt sacramenta fidei, quæ sola iustificat, sed sunt sacramenta operis tantum. Tota enim eorū uis & natura erat, opus, non fides. Qui enim ea faciebat, implebat ea, etiam sine fide operans. At nostra & patrum signa seu sacramenta, habent annexum uerbum promissionis, quod fidem exigat, & nullo opere alio impleri potest, ideo sunt signa seu sacramenta iustificationis, quia sunt sacramenta iustificationis fidei & non operis, unde & tota eorum efficacia est, ipsa fides, nō operatio. Qui enim eis credit, is implet ea, etiam si nihil operetur. Inde prouerbiū illud, Non sacramentū sed fides sacramenti iustificat, Sic circumcisio, non iustificauit Abrahamā & semen eius, & tamen Apostolus eam appellat signaculū iustitiæ fidei, Quia fides in promissionem, cui iuncta fuit circumcisio, iustificabat & implebat id, quod circumcisio significabat. Fides enim fuit circumcisio præpucii cordis in spiritu, quam figurabat circumcisio carnis in litera. Sic sacrificiū Abel plane non eum iustificabat, sed fides, qua se deo totum obtulit, quam sacrificiū externum figurabat.

Ita baptismus neminem iustificat, nec ulli prodest, sed fides in uerbum promissionis, cui additur baptismus, hæc enim iustificat,

& implet id, quod baptisimus significat, Fides enim est submersio
ueteris hominis & emerfio noui hominis. Quare fieri non potest, ut
sacramenta noua, differant ab antiquis sacramentis, Habent enim
aeque promissiones diuinas & eundem spiritum fidei, licet a figuris
antiquis incomparabiliter differant, propter uerbum promissionis,
quod est medium unicum & efficacissimū differentiae. Sicut & nunc
pompa, uestium, locorum, ciborum & infinitarum cerimoniarum
sine dubio figurat egregia in spiritu implenda, & tamen, quia nullū
adeit eis uerbū diuinā promissionis, nulla ratione, cum signis bap-
tismi & panis conferti possunt, nec iustificant aut profunt ullo mo-
do, cum impletio eorum, sit ipse usus seu opus eorum sine fide, dū
enim fiunt, seu aguntur, implentur. Sicut & Apostolus Colof. ii. de
eis dicit, quae omnia ipso percunt usu, iuxta praeccepta & doctrinas
hominū &c. At sacramēta nō implentur dū fiunt, sed dū credūtur.

Ita nec uerum esse potest, sacramentis inesse uim efficacem iusti-
ficationis, seu esse ea signa efficacia gratiae. Haec enim omnia dicuntur
in iacturam fidei, ex ignorantia promissionis diuinā, nisi hoc
modo efficacia dixeris, quod si assit fides indubitata, certissime &
efficacissime gratiam conferant. At non hoc modo efficaciam illis
tribui, probat quod ea prodesse dicunt omnibus etiam impiis & in-
credulis, modo non ponant obiecem, quasi ipsa incredulitas, non
sit omnium obstinatissimus & hostilissimus obex gratiae, adeo ex sa-
cramento praecceptum, ex fide opus facere moliti sunt. Nam, si dat
gratiam mihi sacramentum, quia suscipio, iam uere ex opere meo,
non ex fide gratiam obtineo, nec promissionem in sacramento ap-
prehendo, sed solum signum institutū & praecceptum a deo, ita cla-
re uides, quā nihil sacramenta intellecta sunt sententionariis Theo-
logis, quod nec fidei nec promissionis ullam in sacramentis rationē
habuerint, tantum in signo & usu signi herentes, & ex fide in opus,
ex uerbo in signum nos rapientes, quare (ut dixi) sacramenta nō
modo captiuauerunt, sed penitus, quod in eis fuit, abolerunt.

Nos ergo aperientes oculum discamus, magis uerbum quam
signum, magis fidem quam opus, seu usum signi obseruare. Scien-
tes, ubicunq; est promissio diuina, ibi requiritur fides. Esseq; utrunq;
tam necessariū, ut neutrum sine utro efficac esse possit. Neq; enim cre-
di potest, nisi assit promissio, nec promissio stabilitur, nisi credatur.

ambæ uero si mutæ sint, faciunt ueram & certissimam efficaciam sacramentis. Quare, efficaciam sacramenti, citra promissionem & fidem querere, est frustra niti, & damnationem inuenire. Sic Christus qui crediderit & baptisatus fuerit, saluus erit, qui non crediderit, condemnabitur. Quo monstrat, fidem in sacramento adeo necessariam, ut etiam sine sacramento seruari possit, ideo noluit adiicere, Qui non crediderit, & non baptisatus fuerit.

Significat itaq; baptismus duo, mortem & resurrectionem, hoc est, plenariam consumatamq; iustificationem. Quod enim minister puerum immergit in aquam, mortem significat, quod autem rursus educit, uitam significat. Ita Paulus Ro. vi. exponit, Consepulti enim sumus Christo, per baptismum in mortem, ut quemadmodum Christus resurrexit ex mortuis, per gloriam patris, ita & nos in nouitate uitæ ambulemus. Hanc mortem & resurrectionem, appellamus nouam creaturam, regenerationem, & spiritualem natiuitatē, quam non oportet allegorice tantum intelligi, de morte peccati & uita gratiæ, sicut multi solent, sed de uera morte & resurrectione. Non enim baptismus significatio ficta est, Neq; peccatum moritur, neq; gratia surgit plene, donec corpus peccati, quod gerimus in hac uita, destruat, ut ibidem Apostolus dicit. Nam donec in carne sumus, desideria carnis mouent & mouentur. Quare dum incipimus credere, simul incipimus mori huic mundo, & uiuere deo in futura uita, ut fides uere sit mors & resurrectio, hoc est, spiritualis ille baptismus, quo immergimur & emergimus.

Quod ergo baptismo tribuitur ablutio a peccatis, uere quidē tribuitur, sed lentior & mollior est significatio, quā ut baptismum exprimat, qui potius mortis & resurrectionis symbolum est. Hac ratione motus, uellem baptisandos penitus in aquam immergi, sicut sonat uocabulum & signat mysterium, non quod necessarium arbitret, sed quod pulchrum foret, rei tam perfectæ & plenæ, signum quoq; plenum & perfectum dari, sicut & institutum est sine dubio a Christo. Peccator enim non tam ablui quā mori debet, ut totus renouetur in aliam creaturam, & ut morti ac resurrectioni Christi respondeat, cui per baptismum commoritur & corresurgit. Licet enim possis Christum dicere ablutum a mortalitate, dum mortuus est & resurrexit, segnius tamen dixeris, quā si in totum mutatum & re-

nouatum dixeris, ita ardentius est, per baptismum, nos significari omnibus modis, mori & resurgere in aeternam uitam, quam abluui a peccatis.

Hic iterum uides, Baptismi sacramentum etiam quo ad signum non esse momentaneum aliquod negotium sed perpetuum. Licet enim usus eius subito transeat, tamen res ipsa significata durat usque ad mortem, immo resurrectionem in nouissimo die. Quam diu enim uiuimus, semper id agimus, quod baptismus significat, id est, morimur & resurgimus, Morimur, inquam, non tantum affectu & spiritualiter, quo peccatis & uanitatibus mundi renunciamus, sed reuera, uitam hanc corporalem incipimus relinquere, & futuram uitam apprehendere, ut sit realis (quod dicunt) & corporalis quoque transitus ex hoc mundo ad patrem.

Quare nobis cauendum est ab iis, qui baptismi uim eo redegerunt tenuitatis & paruitatis, ut gratiam in eo dicant quidem infundi, sed postea per peccatum effundi, tum alia uia, aciam quasi baptismum penitus irritum facto, ad caelum eundem. Non sic tu arbitraberis, sed intelliges eam esse baptismi significationem, qua moriaris & uiuas, ideo non posse te siue per poenitentiam, siue per quancunque aliam uiam redire, nisi ad uim baptismi ac denuo illud facere, quod baptisatus es ut faceres, quodque baptismus tuus significabat. Nunquam fit baptismus irritus, donec desperans redire ad salutem nolueris, aberrare quidem poteris ad tempus a signo, sed non ideo irritum est signum, Ita semel es baptisatus sacramentaliter, sed semper baptisandus fide, semper moriendum, semperque uiuendum. Baptismus totum corpus absorbit, & rursus edidit, ita res baptismi, totam uitam tuam cum corpore & anima absorbere debet, & redere in nouissimo die, indutam stola claritatis & immortalitatis, itaque nunquam sine baptismi tam signo quam re ipsa sumus, immo semper sumus baptisandi magis ac magis, donec signum perfecte impleamus in nouissimo die.

Intelligis ergo, quicquid in hac uita gerimus, quod ad mortificationem carnis & uiuificationem spiritus ualet, ad baptismum pertinere, & quo breuius a uita absoluimur, eo citius baptismum nostrum impleamus, & quo atrociora patimur, eo foelicius baptismum respiciamus. ideoque Ecclesiam tunc fuisse foelicissimam, quando marty-

res mortificabantur omni die, & aestimabantur sicut oves occisionis, tunc enim regnabat in Ecclesia uirtus baptismi, pleno imperio, quã hodie ignoramus etiam, præ multitudine operum & doctrinarum humanarum. Quicquid enim uiuimus, Baptismus esse debet, & signum seu sacramentũ baptismi implere, cũ a cæteris omnibus liberati, uni tantũ baptismi simus additi, id est, morti & resurrectioni.

Hanc gloriam libertatis nostræ, & hanc scientiam baptismi esse hodie captiuã, cui possumus referre acceptũ, quã uni tyrannidi Romani pontificis? qui, ut pastore primũ decet, unus omnium maxime debuit esse prædicator & assertor huius libertatis & scientiæ, sicut Paulus. ii. Corint. iiii. dicit, Sic nos existimet homo, sicut ministros Christi dispensatores mysteriorum seu sacramentorum dei, ipse solum id agit, ut suis decretis & iuribus opprimat, & in potestatis suæ tyrannidem captiuos illaqueet. Obsecro, quo iure (ut non dicam, quam impie & damnabiliter hæc mysteria omittat docere) Papa, super nos constituit leges? Quis dedit ei potestatem, captiuanda huius nostræ libertatis, per baptismũ nobis donatæ? Vnum (ut dixi) nobis in tota uita agendum est propositum, ut baptisemur, id est, mortificemur, & uiuamus per fidem Christi, quam & unice doctam oportuit, maxime a summo pastore. At nunc, tacita fide, infinitis legibus operum & cerimoniarum extincta est Ecclesia, ablatã uirtus & scientia baptismi, impedita fides Christi.

Dico itaq; neq; Papa, neq; Episcopus, neq; ullus hominum, habet ius unius syllabæ constituendæ super Christianum hominem, nisi id fiat eiusdem consensu. Quicquid aliter fit, tyrannico spiritu fit, ideo orationes, ieiunia, donationes, & quæcunq; tandem Papa in uniuersis suis decretis tam multis quam iniquis statuit & exigit, Prorsus, nullo iure exigit & statuit, peccatq; in libertatem Ecclesiæ, toties quoties aliquid horum attentauerit. Hinc factum est, ut Ecclesiastici hodierni strẽnui quidem sint tutores libertatis Ecclesiasticæ, id est, lapidum, lignorum, agrorum & censuum (sic enim hodie Ecclesiastica sunt idem quod spiritualia) sed eisdem fictis uerbis, ueram Ecclesiæ libertatem non modo captiuent, sed pessudent pernitus, etiam plus quam Turca, contra Apostolum qui dicit, Nolite fieri serui hominum. Hoc enim uere est hominum seruos fieri, statutis & tyrannicis eorum legibus subiici.

Adiuuāt hanc impiam & perditam tyrannidem discipuli Papæ, huc torquentes, & deprauantes illud Christi, Qui uos audit, me audit. Magnis enim buccis hoc inflant uerbum pro suis traditionibus, cum Christus hoc dixerit Apostolis euntibus predicare Euangelium, & ad Euangelium tantū referri debeat, ipsi omissō Euangelio, suis tantum fabulis id aptant. Dicit enim Iohan. x. Oues mea uocem meam audiunt, alienorum autem uocem non audiūt, ideo & relatum est Euangelium, ut uocem Christi sonarent Pontifices, at ipsi suas uoces sonant, audiri deniq; uolunt. Apostolus quoq; dicit sese missum esse, nō baptizare sed Euangelizare, itaq; nemo est obnoxius Pontificis traditionibus, nec oportet eum audiri, nisi dū Euangelium & Christum docet, nec aliud ipse docere debet quam fidem liberrimam, cum autem Christus dicat, Qui uos audit, me audit, Cur non Papa quoq; audit alios? non enim soli Petro dicit, qui te audit. Deniq; ubi est uera fides, ibi & uerbum fidei esse necessarium est. Cur ergo Papa infidelis non audit quandoq; seruum suum fidem habentem uerbū fidei? Cæcitas Cæcitas in Pontificibus regnat.

Alii uero multo impudentiores, ex illo Matt. xvi. Papæ arrogāt potestatem legū condendarum, Quodcunq; ligaueris &c. cum ibi Christus de peccatis ligandis & remittendis agat, non de Ecclesia tota captiua & legibus opprimenda, ita omnia agit ista tyrannis fictis suis uerbis, tortis per uim ac deprauatis uerbis dei. Hoc sane cōfiteor, Esse tyrannidem istam maledictam ferendam Christianis, sicut quālibet aliam uiolentiā huius mundi, iuxta illud Christi, Qui te percusserit in maxillam dexteram, prebe ei & alterā, sed hoc quæror, quod impii pontifices se id iure posse & facere iactant, & rei Christianæ sese consulere, hac Babylone sua præsumāt, hanc ipsam opinionem omnibus persuadentes. Si enim conscientia impietatis & tyrannidis ea facerent, aut nos pateremur uim eorum, inter ea se curi numeraremus, quæ ad mortificandam uitam hanc, & implendum baptismum ualent, integra nobis relicta conscientia gloriam di de iniuria illata. At nunc uolunt sic conscientia libertatis nostræ illaqueari, ut credamus bene a se geri, quæ gerunt, nec licere ea reprehendi aut inique gesta quarulari, & cū sint lupi, uideri uolunt pastores, cum sint Antichristi, uolunt honorari pro Christo, pro hac dūtaxat clamore libertate & conscientia, clamoreq; fidenter.

Christianis nihil ullo iure posse imponi legum, siue ab hominibus, siue ab angelis, nisi quantum uoluit, liberi enim sumus ab omnibus. Quod si quæ imponuntur, sic ferenda sunt, ut libertatis conscientia salua sit, quæ sciat & certo affirmet, iniuriam sibi fieri, quam cum gloria ferat, ita cauens ne iustificet tyrannum ut ne munitur contra tyrannidem. Quis enim est (ait Petrus) qui uobis noceat, si bonum emulati fueritis & omnia cooperantur electis in bonum. Attamen quia hæc baptismi gloriam & libertatis Christianæ foelicitatē, pauci nouerunt, nec præ tyrannide Papæ nosse possunt. ipse me hic expedio, & conscientiam meam redimo, compellans Papam & omnes Papistas, Quod nisi sua iura & traditiones sustulerint, & ecclesiis Christi libertatem suam restituerint, eamq; doceri fecerint, eos esse eos omnium animarum, quæ hac misera captiuitate pereunt. Esseq; papatum aliud reuera nihil, quam regnum Babylonis & ueni Antichristi. Quis enim est homo peccati & filius perditionis, quam is, qui suis doctrinis ac statutis, peccata & perditionem animarum auget in Ecclesia, sedens tamen in Ecclesia sicut deus? At hoc totum abunde impleuit tyrannis papalis, iam a multis sæculis, quæ fidem extinxit, sacramenta obscurauit, Euangelium oppressit, suas autem non modo impias & sacrilegas, uerum etiam barbaras & indolissimas leges imperauit. & sine fine multiplicauit.

Vide ergo miseriam captiuitatis nostræ. Quomodo sedeat sola ciuitas plena populo, & facta sit uidua domina gentium, princeps prouinciarum sub tributo. Non est qui consoletur eam, etiam amici eius spreuerunt eam &c. Tot ordines, tot ritus, tot sectæ, tot professiones, tot studia, tot opera sunt, quibus hodie Christiani occupantur, ut obliuiscantur baptismi sui, & nemo præ harum locustarum, erucarum, bruchorum multitudine meminisse possit, sese esse baptisatum aut quid in baptismo cōsecutus sit. Decebat enim nos esse, sicut paruuli baptisati, qui nullis studiis, nullisq; operibus occupati, in omnia sunt liberi, solius gloria baptismi sui, securi & salui. Sumus enim & ipsi paruuli, in Christo assidue baptisati.

Opponetur forsitan iis, quæ dicta sunt, Baptismus paruulorum, qui promissionem dei non capiant, nec fidem baptismi habere possunt, ideoq; aut non requiri fidem, aut paruulos frustra baptisari. Hic dico, quod omnes dicunt, fide aliena paruulis succurri,

illorum, qui offerunt eos. Sicut enim uerbum dei, potens est, dum sonat etiam impii cor immutare, quod non minus est surdum & incapax, quam ullus paruulus, ita per orationem Ecclesiae offerentis & credentis, cui omnia possibilis sunt, & paruulus fide infusa mutatur, mundatur & renouatur. Nec dubitarem, etiam adultum impium, eadem Ecclesia orante & offerente, posse in quouis sacramento mutari, sicut de paralytico Euangelico legimus, aliena fide sanato. Atque hac ratione libens admitterem, sacramenta nouae legis esse efficaciam ad dandam gratiam, non modo non ponentibus, sed etiam obstinatissime ponentibus obicem. Quid enim fides Ecclesiae & oratio si dei non tollerent, cum Paulum Apostolum Stephanus hac uicouerit esse credatur? At tunc sacramenta non sua, sed fidei uirtute faciunt quod faciunt, sine qua nihil prorsus faciunt, ut dixi.

Queritur etiam adhuc, an paruulus nondum natus, possit, porrecta ex utero manu uel pede, baptisari. Hic nihil temere iudico, meamque ignorantiam confiteor, Nec scio, an id satis sit, quod pro fundamento habent, esse uidelicet animam in qualibet parte corporis totam. Non enim anima, sed corpus baptisatur aqua externe. Sed nec hoc iudico, quod dicunt, renasci eum non posse, qui natus nondum sit, & si uehementer urgeat, ideo magisterio spiritus hac relinquere, interim sinens quaeque suo sensu abundare.

Vnum hic addo, quod utinam cunctis queam persuadere, id est, ut uota prorsus omnia tollerentur aut uitarentur, siue sint religionum, siue peregrinationum, siue quoruncumque operum, manere musque in libertate religiosissima & operosissima, baptisami. Dici non potest, quantum detrahat baptisamo, & obscuret scientiam libertatis Christianae, opinio illa uotorum, plus nimio celebris, ut interim taceam, infanda etiam, eaque infinita pericula animarum, quae uouendi ista libido, inconsultaque temeritas quotidie auget. O impiissimi pontifices & infelicissimi pastores, qui secure stertitis, & in uestris cupiditatibus lasciuitis, & nihil compatimini super ista contritione Ioseph pessima & periculosissima.

Oportuit hic generali edicto, uel tollere uota, illa praesertim perpetua, & ad baptisami uota cunctos reuocare, uel diligenter monere, ne quis temere uoueret, nullum inuitare, immo difficiles tardosque esse ad uota permittenda, Abunde enim uouimus in baptisamo, & plus

G

quam possimus implere, sat negotii habituri, si huic uni intenderimus. At nunc mare & aridam circumimus, ut multos profelytas faciamus, mundum sacerdotibus, monachis, monialibus implemus, & hos omnes perpetuis uotis incarceramus. Hic inuenias, qui disputet & statuunt, opus intra uotum esse prestantius opere extra & citra uotum, & nescio quantis premiis in caelo aliis preferendum, Pharisaei caeci & impii, qui ex operu magnitudine & multitudine aliaue qualitate metiuntur iustitiam & sanctitatem, quae ex sola fide apud deum mensuratur, apud quem nulla est differentia operum, nisi quanta est fidei differentia.

Faciunt hac bucca sua homines impii, suis inuentionibus opinio nem & opera hominum inflant, ad alliciendum stolidum uulgus, quod specie operum fere ducitur, in magnam iacturam fidei, obliuionem baptismi, iniuriam libertatis Christianae. cum enim uotum sit lex quaedam & exactio, necessario, multiplicatis uotis, leges & opera multiplicantur, quibus multiplicatis, fides extinguitur, & baptismi libertas captiuatur. Hiis blanditiis impiis non contenti, addunt alii, Ingressum religionis esse uelut nouum baptismum, quod deinceps licet toties renouari, quoties ab integro propositu religionis renouatur. ita uotarii isti, sibi solis iustitiam, salutem, gloriam tribuerant. Baptismatis prorsus nihil reliquerunt, quo possint eis conferri. Iam Ro. pontifex superstitionu omnium fons & autor, magnificis bullis & indultis, has uiuendi rationes confirmat, approbat, ornat, Baptismu uero nemo uel memoria dignatur. Atq; iis pompis speciosis (ut dixi) sequacem populum Christi, in quascunq; uolent symplegadas pellunt, ut ingrati suo baptismi, praesumant meliora suis operibus prestare, quam alii sua fide.

Quare, & deus rursus cum peruersis peruersus, ulturus ingratitudinem & superbiam uotariorum, facit ut uota sua non seruent, aut cum ingenti labore seruent, maneantq; in eis immergi, nunquam fidei & baptismi gratiam cognoscentes, & cum non sit creditus cum deo spiritus eorum, perseuerent in hypocrisis sua inperpetuum, & tandem ludibrio sint toti mundo, semper iustitiam sectando, & ad iustitia nunquam perueniendo, ut impleant illud Isaie. ii. Et terra repleta est idolis.

Ego sane non prohibuerim nec repugnauerim, si quis priuatim

arbitrio suo quippiam uelit uouere, ne uota penitus contemnā aut
damnem, sed publicum uitæ genus hinc statui & confirmari, om-
nino disfluasem. Sufficit cuiq; uouēdi priuata licētia periculo suo,
publicam uero commendari rationem uiuendi in uotis nouēdis, ar-
bitror perniciosum esse Ecclesie & animabus simplicibus. Primū,
quod non parum Christiana uitæ repugnet, in hoc, quod notū est
lex quædam ceremonialis & humana traditio seu presumptio, a qua
Ecclesia per baptismū liberata est. Christianus enim nulli legi addi-
ctus est nisi diuinæ. Deinde, quod non habeat exemplum in scrip-
turis, præcipue castitatis, obedientiæ, paupertatis perpetuæ uotum.
Quod autē e scripturis exemplum non habet, periculosum est, nulli
proflus suadendum, multo minus pro uulgari & publico uiuendi
genere statuendum, & si cuiuslibet audere suo periculo, quod uolue-
rit, sit permittendum. Opera enim quædam spiritus in paucis opera-
tur, quæ in exemplū aut uiuendi modū nequaquā sunt uocanda.

Sed & uehementer metuo, ne uotiuæ istæ uiuendi rationes reli-
gioforam, sint de numero eorum, de quibus Apostolus prædixit,
Erunt docentes in hypocnisi mendatium, prohibentes nubere & ab-
stinere a cibis, quos deus creauit ad percipiendū cū gratiarum actio-
ne. Nec mihi quisquā obiecerit sanctū Bern. Franciscū, Dominicū
& similes, religionū uel autores uel auctores, Terribilis & mirabilis
est deus in consiliis suis super filios hominū, potuit Daniele, Ana-
niam, Azariam, Misael, in Babylonici regni (idest, in media im-
pietate) administratione seruare sanctos, cur non potuisset & hos in
periculoso uitæ genere sanctificare, aut singulari opere spiritus gu-
bernare, quod tamen exemplum aliis fieri nollet. Et certum est,
nullum illorum, per uota sua & religionem fuisse saluatum, sed per
fidem solam, in qua omnes saluantur, contra quam maxime om-
nium pugnant speciosæ illæ seruitutes uotorum.

Sed abundet hic sensu quisq; suo, Ego quod cepi prosequar, cum
pro libertate Ecclesie & gloria baptismi nūc loquar, in mediū cōsu-
lere debeo, quod spiritu magistro intellexero. Quare cōsulo, Primū
magnatibus Ecclesiarū, ut omnia ista uota seu uitas uotatorū tol-
lant, uel nō probent & extollāt, Aut si hoc nō fecerint, suadeo om-
nibus, qui uolūt securius salui fieri, ut sibi ab omnibus uotis, pre-
sertim magnis & perpetuis tēperēt, maxime adolefcētes & iuuenes,

Hoc confuso primum, ideo, quod hoc uitæ genus, ut dixi, nullum habet in scripturis testimonium & exemplum, sed solis hominum pontificum bullis, & uere bullis est inflatum. Deinde, quod proclive sit in hypocrisim, propter suam speciem & singularitatem, unde nascitur superbia & contemptus communis Christianæ uitæ, Atque si nulla alia esset causa eadem uota tollendi, hæc una satis haberet ponderis. Quod per ipsa, fidei & baptismo detrahitur, & opera magnificantur, quæ sine penicie magnificari non possunt. Nam, inter multa milia uix est unus, qui non magis opera in religionibus suspiciat quam fidem. qua insania & sese mutuo præferunt, tanquam strictiores & laxiores, ut uocant.

Quare, ego nulli suadeo, immo omnibus dissuadeo, ingressum cuiuscunq; religionis aut sacerdotii, nisi sit ea scientia præmunitus, ut intelligat, opera quantumlibet sacra & ardua religiosorum & sacerdotum, in oculis dei, prorsus nihil distare ab operibus rustici in agro laborantis, aut mulieris in domo sua curantis, sed sola fide omnia apud eum mensurari, sicut Hier. v. dicit, Domine oculi tui respiciunt fidem. Ecclesi. xxxii. In omni opere tuo crede ex fide animæ tuæ, hæc enim est conseruatio mandatorum dei, immo frequentius contingere, ut gratius sit ancillæ aut serui domesticum & uile opus, quàm omnia ieiunia & opera religiosi & sacerdotis, ob fidei defectum. Cum ergo probabile sit, uota hodie non nisi ad operam ualere instantiam & præsumptionem, metuendum est, nusquam minus de fide & Ecclesia esse, quam in sacerdotibus, monachis, & Episcopis, & eos ipsos esse reuera gentiles seu hypocritas, qui se Ecclesiam, aut cor Ecclesiæ, item spirituales & rectores Ecclesiæ arbitrantur, cū sint nihil minus. Et hūc esse uere populum transmigrationis, in quibus captiua sunt omnia, quæ nobis in baptismo libera donata sunt, relicto populo terræ paupere & modico, qui uelut coniugatis cōiungit, uiles in oculis illorum apparent.

¶ Ex his duos insignes errores Ro. pōtificis cognoscimus. Prior, quod dispensat in uotis, facitq; id, quasi solus præ omnibus Christianis habeat autoritatem, tanta est hominum impiorum temeritas & audacia. Si enim uotum dispensari potest, quilibet frater cum proximo & ipse secū dispensare potest, sin dispensare proximus nō potest, nullo iure Papa potest. Vnde enim habet hanc autoritatem?

Ex clauibus? At hæc omnibus cōmunes sunt, & super peccata duntaxat ualent Matt. xviii. Cum autem & ipsi fateantur, uota esse iuris diuini, quid miseris fallit & perdit animas dispensans in iure diuino, quod est indispensabile? Blatterat quidem, tit de uot & uoti redem. se posse mutare uota, sicut olim in lege, primogenitum asini mutabatur oue, quasi idem sit primogenitū asini & uotum, quod tam constanter ubiq; exigit reddi, aut si dominus in lege sua, ouem pro asino statuatur mutari, mox etiam homo Papa, in lege non sua, sed eiusdem dei, eandem habeat potestatem. Non Papa hanc decretalem fecit, sed asinus pro Papa mutatus, sic insigniter & delirus & impius est.

Posterior, quod rursus decernit, matrimonium dirimi, si alter altero etiam inuito, monasterium ingrediatur, nondum consumato matrimonio. Obsecro, Quis satan hæc inspirat Papæ portenta? deus præcipit homini seruari fidem, & ueritatem inuicem custodire. deinde, de suo quenq; facere bonum. odit enim rapinam in holocaustam, ut per Isaiam dicit. At coniunx alter alteri per pactum, fidem debet, nec suus est, quā nullo iure potest dissoluere, & quicquid de se facit, de rapina facit, altero inuito. Aut quare non etiam hac regula, qui ære alieno premitur, religionem intrat & suscipitur, ut a debitis liberetur, ut fidem liceat negare? Cæci, cæci, Quid est maius? fides a deo præcepta, an uotū per hominem excogitatum & electū? Tu es pastor animarū Papa? & uos estis doctores sacræ Theologiæ, qui hæc docetis? Qua enim causa sic docetis? Nempe, quod uotū meliore opere quam coniugium ornastis, sed non fidem, quæ sola magnificat omnia, sed opera magnificatis, quæ nihil sunt coram deo, aut omnia æqualia, quantum ad meritum attinet.

Ego itaq; non dubito in uotis, si recta sunt, neq; homines neq; angelos posse dispensare. Sed hic non sum plane mihi ipsi persuasus, an ea sub uoto cadant omnia, quæ hodie uouentur. Quale est illud mire ridiculum & stultum, quod parentes uouent prolem uel nondum natam uel infantem, ad religionem seu perpetuam castitatem, immo hoc sub nullo uoto cadere certum est, & uidetur esse, quædam irrisio dei, dum ea uouent, quæ nullo modo in sua sunt potestate. Ad religiosos uenio, quorum tria uota, quo magis considero, eo minus intelligo, mirorq; unde inoleuerit ista uotorum ex-

actio, iam hos multo minus intelligo, quo ætatis anno uoueri possint, ut legitima sint & ualeant. In hoc placet cõuenisse omnes, ante annos pubertatis, nihil ualere uota eorum, licet magnã partem peccatorum hic fallant, ignaram tam suæ ætatis, qua rei quam uouent, non enim obseruât in suscipiendis annos pubertatis, tum professos dira conscientia, quasi consensu postea secuto captiuos tenent & deuorant, quasi uotum quod irritum fuit, tandem ratum fiat succedentibus annis.

At mihi stultum uidetur, ab aliis præstitui terminũ, legitimi uoti alterius, qui sibi ipsis non possunt præstituire. Nec uideo, cur ualeat uotum decimo octauo anno factum, & non decimo aut duodecimo. Nec satisfacit, quod decimo octauo sentit homo carnem suã, Quid si uix uicesimo aut tricesimo sentiat? aut fortius tricesimo quam uicesimo sentiat? Aut cur non diffinitur æque terminus, peccati & obedientiæ? Sed quod tempus dabis, quo se auarum & superbum sentiat, cum etiam spiritualissimi hos affectus uix deprehendant? Ergo nunquam erit ullum uotum certum & legitimum, nisi donec spirituales facti fuerimus, & uotis iam non egerimus. Vides itaq; res istas incertas & periculosissimas esse, unde salutare cõsiliũ foret, has sublimes uiuendi rationes uotis liberã, soli spiritibus relinquere, sicut olim fuerunt, & nequaquam in genus quoddam perpetuæ uitæ mutandas esse. Verum, hæc interim de baptismo & libertate eius, satis, suo forte uenient tempore uota latius tractanda, ut sunt reuera tractatu uehementer necessaria.

DE SACRAMENTO POENITENTIAE.

¶ TERTIO LOCO de poenitentia sacramento dicendum, in qua re, editis iam tractatulis & disputationibus satis multos offendi, & quid in ea sentirem abunde exposui. Nunc breuiter repetenda, pro tyrannide reuelanda, quæ non parcius hic grassatur, quam in sacramento panis. In his enim duobus sacramentis quia lucram & quæstus locum habent, incredibili negotio insaniuit avaritia pastorum in oues Christi, quanquam ut iam de uotis uidimus, & baptismus ut avaritiæ seruiretur misere occubuit in adultis.

Primum, huius sacramenti & capitale malum est, quod sacramentum ipsum in totum aboleuerunt, ne uestigio quidem eius re-